

Oponentský posudek na diplomovou práci:

Bc. Eva Žambůrková: Jules Verne – české překlady a vývoj recepce díla

Vedoucí práce: PhDr. Jovanka Šotolová, PhD.

Velmi pečlivě zpracovaná studie se v první části věnuje obsáhlé historii odborné i čtenářské recepce díla Julese Verna (1895–1905), jednoho z nejplodnějších a nejčtenějších francouzských spisovatelů, a to ve Francii, v anglofonních zemích a v českém prostředí; ve druhé srovnává dva starší české překlady (Janeček 1911, Netušil 1987) a jejich nové současné úpravy. Práce je napsaná kultivovaným jazykem s minimem drobných nedostatků (chybná vazba na str. 20, „zabývající se... literárnímu statusu; na str. 23 „upravují současným společenským normám“ místo „přizpůsobují“; na několika málo místech chybí čárka na konci vložené věty) a přináší velké množství přehledně shrnutých informací o proměňující se pozici Julese Verna v kánonu světové, francouzské i české překladové literatury. Velmi zajímavý je vývoj zařazování Julese Verna do dospělé či dětské literatury (ve Francii i u nás ovlivňovaný též vládoucí ideologií), jeho pozdní ocenění jakožto zakladatele žánru science fiction.

Za velmi přínosné považuji v části týkající se české recepce zpracování nejen vyčerpávající bibliografie, ale též analýzu výpůjček Vernových děl z knihoven, kde jsou o nich po digitalizaci dostupné údaje. V této části by možná bylo zajímavé pokusit se zjistit, do jaké míry je ještě Jules Verne v českých školách povinnou / doporučenou četbou a zda je ještě pro současné dětské čtenáře atraktivní; jsem si však vědoma obtížnosti i časové náročnosti takového pátrání, navíc se obávám, že výsledek se dá předem odhadnout – dnes, kdy se dá kamkoli cestovat naživo, či alespoň virtuálně, asi Vernovy dobrodružné příběhy ztratily pel dřívější výjimečnosti, stejně jako předjímané technické vynálezy, jimiž mohl ve své době fascinovat, byly dávno překonány. Též zastaralost či přílišná popisnost Vernova stylu mohou dnešní úspěchané čtenáře odrazovat, jak ostatně vyplývá i z analýzy výpůjček, kde se před neadaptované texty dostaly upravené verze či komiksová zpracování.

Kapitola věnovaná českým překladům se podrobněji zaměřuje na dvě české verze (a jejich následné úpravy) u nás nejvíce vydávaného románu *Dvacet tisíc mil pod mořem*: překlad Jaroslava Janečka, poprvé vydaný u Vilímka r. 1898, a jeho úpravy u Dobrovského (Zdeněk Tomáš, 2017) a v *Návratu* (Petr Dorňák, 2003); a překlad Václava Netušila (poprvé 1953) a jeho úpravu v *Ledě* (Magdalena Wagnerová, 2022). Souhlasím se závěry E. Žambůrkové, že Janečkův překlad je méně kvalitní, i přes současné úpravy zastaralý v aktuálním členění větném a kopírování románských jazykových struktur, s chybami v terminologii; ještě bych dodala, že je též méně přesný (vynechává, zjednodušuje, např. hned v první větě má pouze „nevysvětlitelný úkaz“ místo Netušilova přesnějšího „nevysvětlený a nevysvětlitelný jev“). Správně konstatuje, že v novějších

vydáních obou překladů byly opraveny chyby v zeměpisných názvech (mys Hoorn místo Hornův mys) – zde bych poukázala ještě na chybný název „Golfův proud“ v prvním Janečkově překladu. Podobně by bylo možné připomenout, že úpravci Janečkova překladu opravili výraz „loďaři a patroni“ na vhodnější „loďaři a rejdaři“. Žambúrková konstatuje, že „zvláštností Netušilových názvů kapitol je to, že kapitoly s latinským a řeckým názvem překládá do češtiny“ – ano, ale ne důsledně (ponechává kapitolu Mobilis in mobili); vzhledem k tomu, že Netušilův překlad poprvé vyšel r. 1953, za takovou zvláštnost překládání latinských a řeckých slov nepovažuji, protože tehdy taková praxe odpovídala dobové normě (klasická vzdělanost byla na ústupu). Ve srovnání názvů kapitol by jistě bylo zajímavé zamyslet se nad tím, proč název XXIII. kapitoly je z původního archaického „Závěrek“ v prvním Janečkově překladu oběma dalšími úpravci předělán na „Zachránění“, kdežto u Netušila i jeho úpravců máme opět přesnější „Závěr“. Na str. 64 se Žambúrková pozastavuje nad nahrazením Janečkova vztažného zájmena „jenž“ synonymem „který“ u úpravců: nahrazení opět odpovídá současné normě češtiny, kde se vztažnému zájmenu „jenž“ dává přednost tam, kde se vztahuje k životným substantivům (zde se hovoří o „úказu“, tedy „který“ je vhodnější). Záměnu Janečkovy „lupice“ (což je termín sám o sobě pro druh tuňáka nevhodný, Netušil přeložil správněji jako „tuňák pruhovaný“) za „lupiče“ bych nepřičítala k tíži úpravcům, spíš se domnívám, že k chybě došlo buď při skenování textu, nebo zásahem automatického korektora, a v poslední korektuře před tiskem se chyba přehlédla.

Srovnání překladů a jejich zhodnocení včetně názoru, že by nejspíš bylo vhodné zhotovit překlad zcela nový, odpovídající současným normám češtiny a se správnou přírodovědeckou, zeměpisnou i technickou terminologií, se mi zdá zdařilé. Jen bych možná srovnala víc než pouhé dva úryvky, byť jsou z mnoha ohledů dostatečně výmluvné, přidala bych minimálně ještě nějaký z poslední třetiny románu.

Celkově práci považuji za velmi přínosnou a poutavě napsanou, doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **VÝBORNĚ**.

PhDr. Anežka Charvátová

3. 9. 2024